

TOURETTES?

MOZART

Af Per Nellemann

Flere kendte personer har angiveligt haft dyskinesier og sproglige gentagelser – tit med latrinært vulgært tilsnit. Forfatteren André Malraux er nok mest kendt og beskrevet. Men også litteraten Samuel Johnson er nævnt. Mere kontroversielt er det nok med Wolfgang Amadeus Mozart, som i filmen *Amadeus* netop fremstilles, som om han havde Tourettes.

Det er der jo ingen, der kan sige med sikkerhed på bag-skud. Men der da meget, der kunne tyde på det, mente neurologen Henning Pakkenberg, der var professor på Hvidov-

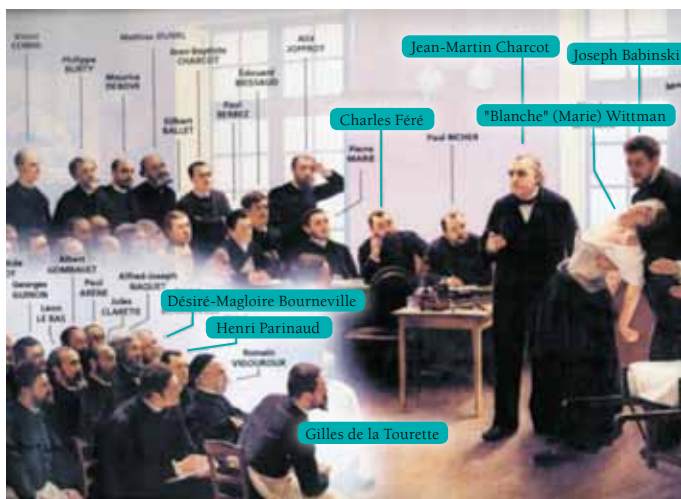
re Hospital. Og netop dyskinesier var hans speciale. Men det var ikke kry-stalklart i samtidens beretninger eller i breve, at Mozart havde motoriske tics.

Derimod havde han et ovenud eksalteret liv. Han skrev 600 værker,

Mozart som teenager ved klaveret.

inden han døde som kun 36-årig. Det latrinære sprog 'Lech mir im Arsch', 'kys mig i røven' ræben og bøvsen og tilsvarende uddunstninger fra mave-tarmkanalen var ham heller ikke fremmed. Og erotisk lå han heller ikke stille hen, der var gang i hele butikken.

Navnene på de delta-gende læger til Charcots forelæsning på Sygehuset Salpêtrière er indsat.

Forelæsning af neurologen Jean-Martin Charcot på Sygehuset Salpêtrière, der demonstrerer en kvinde, Blanche (Marie) Wittman, som led af hysteriform ataxi. Hun bringes i hypnose og søvn af Tourette, som sidder foran. Joseph Babinski støtter Blanche. Andre kendte er bl.a. Parinaud. Billedet er af Pierre André Bouillet 1877. Kan ses i Hallen på Descartes Universitet Paris.

Pakkenberg havde nærlæst Mozarts breve til sin kusine Maria Anna Mozart med kælenavnet 'Bässle' (lille violoncel), hvori der fandtes et ret analfikseret sprog med mange gentagelser, coprolali, og ikke mindst overstregninger.

Hvad dækkede denne censur over. I tiden og i Salzburg/Wien var

sproget frit og i særdeleshed i Mozartfamilien. Så det må have drejet sig om meget intime eller kompromitterende sager, eftersom man dengang ikke var særligt sarte.

Kusinen og Mozart skrev frit til hinanden: Mozart skriver om en koncert med snobbet publikum: 'Der var en del noblesse til stede, hertuginde Bredrøv, grevinde Brunstsyg

Constanze Mozart som 20 år i 1782. Litografi efter maleri af Joseph Lange. Internationale Stiftung Mozarteum Salzburg.

Constanze Mozart som enke 1802, 11 år efter Mozarts død. Malet af Hans Hansen, far til Constantin Hansen, som Constanze i.ø. var gudmoder til. Internationale Stiftung Mozarteum Salzburg.

Constanze Mozarts 2. mand, den danske diplomat Georg Nicolaus von Nissen 1809. Netop udnævnt til etatsråd. Malet af Ferdinand Jagemann, som var Goethes foretrukne maler. Salzburger Museum Carolino Augusteum.

Mozart ved sit spinet 1787. Ifølge Louise Laerman kaldte en musikkritiker ham for den "benæsedede komponist". Mozart var ingen skønhed, koparret, let vindøjet, lille og tæt og med årene korpulent. De fleste smigrende billeder er malet efter, at han blev berømt. Stik af Bosio. Salzburger Museum Carolino Augusteum.

og så fyrstinde Fisefryd med sine to døtre, som dog allerede er gift med de to prinser Skiderick von Svinepels.

En anden vigtig historisk kilde er Mozarts hustru Constanze. Nogle år efter Mozarts død i 1791 flyttede hun sammen med den danske diplomat Georg Nicolaus Nissen i Wien, men de måtte flygte til Bratislava, da Wien blev artilleribeskudt af Napoleon. 1809 blev de gift i domkirken og flyttede senere til det af Lord Nelson terror-bombarderede København, hvor de bl.a. boede i bygningen, der huser Københavns byret i Hestemøllestræde. Efter en kongelig udnævnelse til Ridder af Dannebrog og etatsråd kunne Nissen titulere

sig von Nissen, hvad der passede Constanze godt. Hun overlevede sine to mænd og døde som 80-årig i Salzburg efter at have deltaget i en meget turbulent tid i Europas historie. Sammen med von Nissen skrev hun Amadeus' biografi. Imidlertid blev brevene fra faderen Leopold brændt af Constanze, så heller ikke manglende 'negative' oplysninger om Amadeus kan være helt troværdige.

Forfatteren Louise Bugge Laerman har efter flere års arbejde med Constanze og Mozart ikke fundet oplagte tegn på, at Amadeus skulle have Tourettes syndrom. Louise Bugge Laerman mener, at Mozarts sprogbrug var almindeligt på den tid i Salzburg.

En helt ny tilgang til problemet om Mozart havde Tourettes' er et vidnesbyrd fra den amerikanske komponist James McConnell. Han har selv Tourettes, små tics og gør prik i luften i et interview. Nærmest som en hyperaktiv udgave af Hugh Grant.

Bäsle, Mozarts kusine, hvis breve fra Mozart er en hovedkilde til Mozarts biografi.

Tourette var i samtiden mest kendt for sin deltagelse i en berømt retssag, 'Gouffés kuffert'. En kæmpekuffert var købt i London for at transportere et lig, som blev fundet ikke langt fra Paris. Billedet forestiller en ung kvinde, Gabrielle Bompard, som betragter sit sofistikerede mord. Gouffé var inviteret op i Gabrielles lejlighed og anbragte ham i en chaise longue, hvor hun listigt anbragte snoren fra sin peignoir om hans hals. Snoren var forbundet med et hængningssystem, som en mandlig hjælper kunne sætte i værk. Manden var skjult bag sofaen. Gabrielle Bompards forsvarer lagde til grund for sit forvar, at hun var hypnotiseret af sin hjælper, men blev latterliggjort af Salpêtrière doctrinen: Der eksisterer intet mord under hypnose.

Han siger, at når du skriver en sang, som Mozart gjorde, 'Lick out my arsehole', 'Slik mit røvhul helt', så er det ikke så chokerende ud fra tidens standard. Men det er meget mærkeligt og 'Touretty', at Mozart

tilsatte den mest overdådige og sublimе melodi.

Mc Connell fik først sin diagnose, da han var 34 år gammel. Men han husker tydeligt, at sygdommen begyndte, da han var seks år under en 'Christmas Carol Service'. Det var en snøften, snif, og han var ikke forkølet. Senere hørte han en kvinde, som applauderede. Hun råbte i et højt 'huh', og det satte gang i James's OCD, for han begyndte at kopiere det 'huh' helt obsessivt, uimodståeligt. 'Huh' 'Huh' 'Huh''Huh'. Han måtte have det helt rigtigt.

Det tog James en halv time at gå igennem sine sengetidsritualer, tjekke lyset, lukke døre etc. ligesom den unge Mozart måtte gå de samme sengetidsritualer igennem med faderen Leopold, og hvis de ikke var rigtigt udført, skulle de udføres om igen. Med de frygteligste ulykker til følge, hvis de ikke blev gjort.

Mc Connell tror, at roden til Mozarts mulige Tourette ligger i selve musikken. Tourette's er en konstant kamp mellem at have en besættelse og at forsøge at kontrollere den, og at

det kan oversættes i musikken. Mozart lader sin musik køre i kaotisk forskellige retninger, men bringes altid igen under kontrol.

Mozarts interesse i kontrapunkt og fugaer med deres kedelige kompleksitet tiltalte måske hans Tourette-side. For Mc Connell er Mozarts musik altid lykke og glæde uden resterende elendighed. Man er altid afslappet og rolig efter Mozart. Det er det, som har gjort Mozarts musik effektiv i musikterapien. Den er virkelig beroligende.

Mc Connells familie ser James's sygdom med en vis grad af humor. McConnells e-mail adresse er: Mc Twitch. Hustruen siger, det er som at leve med en en-mands tikkende bombe.

Men det er OCD, der er det værste. James' konstante afbrydelse af fax-maskinen driver mig til vanvid. Som hustruen siger: Det er James, som har Tourette's, men det er mig, der lider under det.

Under alle omstændigheder: Lige-gyldigt om Mozart havde Tourette's eller ej, er det godt at høre hans

Satirisk tegning af Georges Gilles de la Tourette i anledning af retssagen 'Gouffés kuffert'.

Samtidig tegning af mordforsøget på Tourette. En tidligere patient skyder Tourette i hans hjem og hævder, at hypnose har ændret hende.

musik, som også professionelle musikere elsker at spille.

Giles de la Tourette var i sin egen tid i glansperioden i Paris 'fin de siècle' ikke så meget kendt for sygdommen, der bærer hans navn. Men derimod for sin behandling af hysterikere med hypnose.

Han var den nærmeste medarbejder til Charcot, der var professor på Salpêtrière hospitalet, Paris. Der var også Babinski og andre kendte koryofæer.

Tourette fulgte helt sin mentors idé i medicolegale spørgsmål. Intet mord kan finde sted under hypnotisk suggestion. Han foretog selv eksperimenter i den anledning med en meget kendt hysteriker, Blanche Wittman, Charcots patient. Hun var

laborant for den senere Nobelpristager Marie Curie. (Hun arbejdede med kraftigt strålende radium og fik som Marie Curie stråleskader, men mere udtalt. Måtte have et ben og arme amputeret. Som endnu en krølle på historien kan det nævnes, at de begge var mere eller mindre impliceret i en reel duel mellem kemikeren Langevin og Terry).

Tourette blev også selv konfronteret med emnet 'mord under hypnose'. 1893 dukker en tidligere kvindelig patient op i hans hjem og skyder ham. Hun mente, at hypnosesessioner havde ændret hendes person, og at hun var hypnotiseret på afstand. Tourette overlevede, men døde efter få år.

Referencer: www.oftalmolog.com ■

Referencer

Bogoussavsky, Julien & Walusinsky, Olivier: Living His Writings: The example of Neurologist G.Gilles de la Tourette. European Neurology ; 2009, 62,193,- 199.

Loise Bugge Laermann : Constance Mozart, Elkjaeroghansen 2002.

Kammer, Thomas I Bogousslavsky J, Hennerici MG (eds):Neurological Disorders in Famous Artists – Part 2 Frontiers in Neurology and Neurosciences, Vol 22, Basel, Karger, 2007, pp184-192

www.telegraph.co.uk/culture/music/ I know what made Mozart tic. (Om James McConnell.

Wikipedia : Mozart.